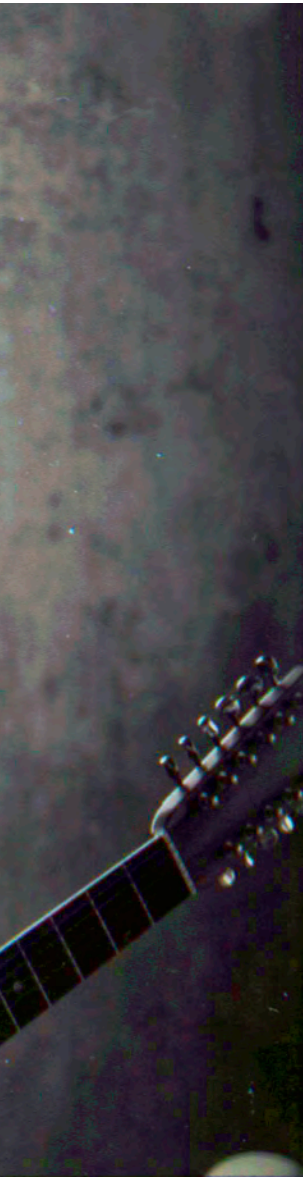

Pepe Sales, retrobaments amb el poeta del subsòl català

El darrer any, s'han publicat fins a tres referències sobre un dels artistes més oblidats del panorama literari català. Recorrem el seu llegat artístic de dues algunes persones que s'han encarregat de recuperar-lo i ordenar-lo per fer-lo accessible a tothom.

*Per Xavier Puig i Sedano / @xavierps7
Fotografia d'Albert Brassó*

El poeta i cantautor Pepe Sales va morir víctima de la sida.

Alguns encara no fèiem ús de la raó quan, el 1994, la sida li va passar pel damunt. També érem massa tendres perquè anés a parar a les nostres mans el *Sense re, sense remei* (La Breu, 2009), que agrupava els textos dispersos d'un dels subterranis de la lírica nostrada. Al Pepe Sales el coneixíem, sense saber-ho, de les tardes descarregant cançons de l'Albert Pla al disc *Cançons d'amor i droga* (BMG, 2003). Sense romanticismes, entre MP3 amb una qualitat de mínims i virus que ens omplien els ordinadors de *pop-ups*. El vam emparaular més tard, ara sí, amb una mica de mística. Va ser a la universitat, quan un amic feia circular el llibre recull, aleshores ja intrometible a les llibreries. Peça preuada.

Un magnetisme estrany ens va deixar clavats al cervell el nom d'aquell que deien que era el nebot del Joan Sales d'*Incerta Glòria*. Potser era la raresa de l'exemplar, potser la irreverència dels poemes, potser els diaris que ens transportaven a realitats insospitades per a nosaltres. Que havíem vist a les referències americanes i que el poeta ens les presentava encarnades i en la llengua dels nostres pares.

La jove escriptora Irene Solà plasmava en un article a *La Llança* el que molts vam pensar —cadascú al nostre torn— en conèixer-lo: “encara avui no entenc com pot ser que ningú no me n'hagués parlat abans”.

Com ella, vam quedar seduïts per la història d'algú que aconseguia traspuar la bellesa de l'art en els seus viatges pels mons de la presó, d'entornar el menyspreu a l'homosexualitat i conjugar-lo amb la sida, o de l'heroïna i el mono. Lluny de judicis morals i estereotips criminalitzadors. “Soc com un gos, / que et borda un blus”, diu al poema “Gos Blus”, i s'autoretrata com tantes vegades havia fet també amb el pinzell. La pintura per als dies més enèrgics, pletòrics d'opiacis. La ploma per als dies de plany i plor, de patiment i feblesa. Així ho expliquen els seus.

Quelcom se'ns va remoure quan, l'abril del 2019, l'anunci de la publicació de *La Passió segons Pepe Sales* (La Breu) —una edició ampliada del *Sense re, sense remei*— ens permetia retrobar-nos amb ell. Un reencontre que aniria més enllà amb la publicació del disc *Amor etern alt grup de risc* (Indian Runners, 2019), on es poden escoltar els poemes cantats pel mateix Sales, així com versions per a la seva amiga i principal responsable de recuperar-ne el llegat musical, literari i pictòric, Lulú Martorell.

No són, però, les dues úniques noves referències de l'univers Sales que ens ha deixat aquest 2019. Després de passar per l'exposició de l'obra gràfica del poeta —i que ara s'incorpora dins el llibre de *La Passió segons Pepe Sales*— del Konvent de Cal Rosal (Berguedà), on com tants altres artistes hi feien una residència, Núria Borrell i Bru Ferri van concebre el disc *Llibretes de Pepe Sales* (Coopula, 2019).

Tres peces, doncs, que demostren la vigència d'un autor amb certs aires de poeta maleït i constatacions d'artista oblidat. “Alguns dels poemes sembla que s'entenguin millor ara de com de lluny que anava. Cada frase que diu té molt sentit”, rebla Lulú Martorell. És aquesta connexió amb el públic actual el que ha estat també una empena per recuperar la seva obra. Així ho explica el nebot del poeta, Martí Sales, que s'ha encarregat d'editar *La Passió segons Pepe Sales* conjuntament amb Martorell: “una de les coses que passa amb en Pepe és que la gent es fa seva la seva obra. Nosaltres ho hem acabat fent perquè hem vist que la gent tenia ganes de més”.

Ha esdevingut, per dir-ho d'alguna manera, un artista de culte dels marges de la poètica catalana. “*Underground* és millor per definir-lo que contracultural o tot això. Ell pensava que estava fent el que li venia de gust i era la seva aportació a la cultura. Sí que se sentia un marginat i buscava altres vies. La via d'anar soterrat, del metro, era el camí on se li permetia ser el que volia ser perquè no surts a la llum. Allà vas fent feina perquè no te la poden impedir”, argumenta Martorell.

Potser, els seus textos mantenen vigor, perquè també són verí per als estereotips i l'odi en un moment de repunt reaccionari a escala global i discurs maniqueu a les xarxes. Preguntada per això, Martorell exposa que a Sales “li va tocar lluitar contra aquests prejudicis. Ell està a la presó quan arrenca a escriure. Sabia que les seves tendències sexuals li complicarien l'estada”. A la presó, explica Martorell, Sales va trobar un llenguatge que “li serveix per explicar *lo seu*. És el llenguatge *taleguero*, amb coses del caló o el xicano, que li permet explicar molt més del que li hagués permès explicar el català o l'anglès. Troba la veu i comença a escriure demanant fugir de la Model perquè no són ells els culpables”. “Són sis picos en cadena / que ens vigilen a la trena / per què no marxem / si som innocents”, diu el poeta a “Era Perkins”.

Arqueologia

Només cal mirar al procés de construcció de *La Passió segons Pepe Sales* i d'*Amor etern alt grup de risc* per seguir adobant el deix clandestí dels seus versos i pinzellades.

“Ja ha sortit de les llibretes i ara pinta sobre tota mena de cartells, cartrons, cartolines, banderoles, carpetes, sobres, fustetes o finestres velles, el que sigui: no importa, el missatge i l'impuls van per →